

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра фізичної географії та картографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Олександр ГОЛОВКО

Олександр Головка 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ОСНОВИ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u> (шифр, назва спеціальності)
галузь знань	<u>10. Природничі науки</u> (шифр, назва спеціалізації)
спеціальність	<u>106. Географія</u>
освітні програми	<u>Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів</u>
спеціалізація	
вид дисципліни	за вибором
факультет	геології, географії, рекреації і туризму

2022 / 2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму
“30” серпня 2022 року, протокол № 9

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Бубир Н.О., к.геогр.н., доцент кафедри фізичної географії та картографії

Програму погоджено з представниками роботодавців (Товариство з обмеженою відповідальністю «ЛІК-ПРОЕКТ») та органів студентського самоврядування

Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії

Протокол від “23” червня 2022 року № 10

Завідувач кафедри _фізичної географії та картографії_____

(підпис)

(Юлія ПРАСУЛ)

Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм:

Гарант ОПП «Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів»

(підпис)

(Світлана РЕШЕТЧЕНКО)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол від «29» серпня 2022 року № 7

Голова науково-методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

(підпис)

Олександр ЖЕМЕРОВ

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “**Основи земельного кадастру**” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра :

Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів,
спеціальності _____ 106 Географія _____

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни : Ознайомлення з видами і типами кадастрів, з методикою створення індексних кадастрових карт, кадастрових планів земельних ділянок, отримання інформації про регулювання земельних відносин.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни : Навчити студентів читати плани землеустрою і виконувати за ними різноманітні задачі; встановлювати процедуру присвоєння кадастрового номеру земельної ділянки, освоїти структуру звіту з державного земельного кадастру

1.3. Кількість кредитів денна форма -4

1.4. Загальна кількість годин 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / <u>за вибором</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	
Семестр	
2-й	
Лекції	
24 год.	
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	
Лабораторні заняття	
год.	
Самостійна робота	
72 год.	
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання. Згідно до вимог освітньої програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Сформовані компетентності:

- загальні:

ЗК 1. Аналіз і синтез: здатність отримувати результати дослідження на основі логічного обґрунтування та перевірених фактів, отриманих шляхом польових та пошукових робіт;

ЗК 2. Базові знання сфери навчання, розуміння предметної області та уміння їх застосовувати на практиці: належне використання географічної термінології та номенклатури, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії, уміння

донести знання до нефахівців, орієнтування в міжпредметних зв'язках географічних дисциплін, вміння застосовувати базові знання в інших галузях у контексті професійної діяльності;

ЗК 3. Здатність вести документацію державною та іноземною мовами в професійній діяльності;

ЗК 5. Навички роботи з інформацією: здатність працювати з інформацією і знаннями з предмету навчання, географічної проблематики, здатність до пошуку джерел географічної інформації, їх наукового опрацювання і використання, зокрема, порівняння, аналізу і представлення на основі географічних методів і підходів, у тому числі інформаційних технологій, застосовувати уміння роботи (збір, узагальнення, обробка) зі статистичними даними, що відображають стан природних і суспільних територіальних систем;

- фахові:

ФК 1. Предметно-географічна, природознавчо-наукова, глибокі знання і розуміння: знання і розуміння основних принципів фізичної географії, методів, принципів, технологій і методик в галузі моніторингу та кадастру природних ресурсів, здатність демонструвати знання змісту фундаментальних і спеціальних дисциплін, аналізувати їх з точки зору фундаментальних теорій та концепцій географічної науки на різних просторових рівнях (регіональному, локальному), методології дослідження; здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між складовими довкілля та людиною, розуміти стратегію розвитку територій; організаційні та правові знання у сфері природокористування та охорони природи;

ФК 2. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати і пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України;

ФК 3. Здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів, аналізувати отримані результати досліджень за допомогою основних фізико-географічних та суспільно-географічних закономірностей, застосовувати їх у професійній діяльності;

ФК 4. Здатність до системного географічного мислення при вивченні природи Землі, стану довкілля окремих регіонів та України;

ФК 5. Картографічна: володіння прийомами опису, аналізу, систематизації інформації, отриманої із загальногеографічних та тематичних карт, уміння давати комплексну географічну, геологічну, гідрогеологічну оцінку території за результатами аналізу карт і розрізів, укладання картографічних творів з використанням сучасних інформаційних технологій;

ФК 6. Здатність володіти викладацькими навичками: здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій, глибоке розуміння географічних основ раціонального природокористування й охорони природи, використовувати знання для проектування, постановки задач та вирішення проблем у природному середовищі.

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Здатність характеризувати ландшафти, природні умови, природні ресурси окремих регіонів, пояснювати особливості сформовані географічними чинниками;

ПРН 6. Здатність вирішувати фахові завдання із залученням відповідних джерел з наданням порівняння та критичної оцінки у формі повного тексту, тез, презентаційних матеріалів;

ПРН 13. Здатність застосовувати професійні знання в практичній діяльності, ставити завдання, виявляти і формулювати проблеми в сфері моніторингу довкілля та кадастру природних ресурсів у взаємозв'язку з соціальними, економічними, екологічними, політичними і естетичними аспектами розвитку територій;

ПРН 16. Здатність до оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності і обдуманого вибору шляхів їх вирішення, нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності;

ПРН 20. Розуміння значення культури як форми людського існування, різноманіття та мультикультурності світу і володіння сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва;

ПРН 21. Вміє розробляти та укладати картографічні твори (зокрема із застосуванням геоінформаційних технологій), обираючи необхідні джерела даних, оптимальні способи зображення, компоновку тощо, у тому числі орієнтуючись на сучасні нормативи і стандарти у відповідній області. ПРН 22. Вміє обирати та застосовувати оптимальні дані ДЗЗ, геоінформаційні програми засоби та методи ГІС-аналізу, розробляти алгоритми та програмні коди, використовувати технічні можливості комп'ютерів, мобільних та інших пристроїв для збору геоданих, для дослідження, оцінки, прогнозування природних та суспільних процесів, результатів їх взаємодії, екологічних конфліктів, для потреб практики природокористування, для ведення різних видів кадастрів. ПРН 23. Орієнтується у сучасних кадастрах України і світу, у відповідних нормативно-правових документах, вміє залучати види географічної інформації для потреб комплексного аналізу та ведення кадастрових даних.

Через систему знань та умінь:

Знання: законодавства про державний земельний кадастр; методології ведення державного земельного кадастру; методів використання матеріалів державного земельного кадастру; структуру звіту про землі окремих адміністративних утворень за чинною формою.

Вміння: виконувати комплекс робіт з кадастрового зонування; виконувати кадастрові зйомки; застосовувати показники економічної оцінки землі; розраховувати нормативну грошову та експертну оцінку земель; використовувати звіти з державного земельного кадастру.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. ПРАВОВІ ПОЛОЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ

Тема 1. Правові засади організації державного земельного кадастру

Зміст : Земельне законодавство, його завдання і принципи. Склад земель України. Категорії земель.

Тема 2. Права на землю

Зміст : Земельна ділянка як об'єкт права власності. Права і обов'язки власників земельних ділянок і землекористувачів. Право постійного користування земельною ділянкою. Норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам.

Тема 3. Управління в галузі використання і охорони земель

Зміст : Адміністративно-територіальне і природно-сільськогосподарське районування земель. Зонування земель. Сутність, зміст і завдання землеустрою. Моніторинг земель. Складові державного земельного кадастру.

Розділ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ

Тема 1. Система органів державного земельного кадастру

Зміст : Загальні засади ведення Державного земельного кадастру. Система органів Державного земельного кадастру. Повноваження органів, що здійснюють ведення Державного земельного кадастру. Державний кадастровий реєстратор та його повноваження.

Тема 2. Склад відомостей державного земельного кадастру

Зміст : Геодезична та картографічна основа Державного земельного кадастру. Об'єкти Державного земельного кадастру та вимоги до відомостей про них. Склад відомостей Державного земельного кадастру про кадастрове зонування земель в межах території України. Кадастровий номер земельної ділянки. Документи, які створюються під час ведення Державного земельного кадастру. Класифікатори, довідники та бази даних, необхідні для ведення Державного земельного кадастру.

Тема 3. Ведення державного земельного кадастру

Зміст : Статус відомостей Державного земельного кадастру. Електронний документ, що містить відомості про результати робіт із землеустрою та оцінки земель, які підлягають внесенню до Державного земельного кадастру. Облік кількості та якості земель. Державна реєстрація земельної ділянки. Поземельна книга, її зміст. Інформаційна взаємодія органу, що здійснює ведення Державного земельного кадастру, та органу державної реєстрації прав. Інформаційна взаємодія Державного земельного кадастру, містобудівного кадастру, кадастрів інших природних ресурсів та інших інформаційних систем.

Тема 4. Кадастрові матеріали

Зміст : Кадастровий план земельної ділянки. Кадастрова карта (план). Оприлюднення відомостей Державного земельного кадастру. Виправлення помилок, допущених при веденні Державного земельного кадастру. Порядок користування відомостями Державного земельного кадастру.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Правові положення організації ведення земельного кадастру												
Тема 1.	18	4	4			10						
Тема 2.	10	2				8						
Тема 3.	16	4	4			8						
Разом за розділом 1	44	10	8			26						
Розділ 2. Організація ведення державного земельного кадастру в Україні												
Тема 1.	12	2				10						
Тема 2.	24	4	8			12						
Тема 3.	20	4	2			12						
Тема 4.	22	4	6			12						
Разом за розділом 2	76	14	16			46						
<i>Усього годин</i>	120	24	24			72						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Аналіз планово-картографічної документації об'єкта дослідження	8	

2	Люмінування картографічних матеріалів об'єкта дослідження згідно цільового призначення земель	6	
3	Складання контурної експлікації земельних угідь	2	
4	Укладання індексно-кадастрової карти	8	
	Разом	24	

5. Самостійна робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин		Форма контролю
		денна форма	заочна форма	
1	Опрацювання матеріалу за темою : Правові засади організації державного земельного кадастру	10		поточне опитування
2	Опрацювання матеріалу за темою : Права на землю	8		
3	Опрацювання матеріалу за темою : Управління в галузі використання і охорони земель	8		
4	Опрацювання матеріалу за темою : Система органів державного земельного кадастру	10		
5	Опрацювання матеріалу за темою : Склад відомостей державного земельного кадастру	12		
6	Опрацювання матеріалу за темою : Ведення державного земельного кадастру	12		
7	Опрацювання матеріалу за темою : Кадастрові матеріали	12		
	Разом	72		

6. Індивідуальні завдання

не передбачено навчальним планом

7. Методи навчання

Лекції, практичні роботи та самостійна робота студентів згідно програми курсу.

При організації навчання за даною дисципліною передбачено особливості навчального процесу за сучасних умов, а саме: – читання лекцій і проведення практичних робіт дистанційно з використанням платформ ZOOM, Google meet.

8. Методи контролю

До методів контролю належать: виконання практичних робіт, захист робіт, написання поточної контрольної та екзаменаційної робіт.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота						Сума
Розділ 1		Розділ 2			Екзамен	
ПР	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	ПР				
10	20	10	10	10	40	100

T1, T2 ... T9 – теми розділів.

Засвоєння кожної теми оцінюється за сумою балів, отриманих за:

- 1) виконання і здачу практичної роботи;
- 2) здачу теоретичного матеріалу під час поточного опитування і тестового модульного контролю.

Мінімальна сума балів для зарахування розділу складає 50% від вказаної в таблиці

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю знань та підсумкової залікової роботи (підсумкового контролю). Об'єктом оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, перевірки самостійної роботи студентів та під час написання поточної контрольної роботи. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння лекційного матеріалу, набуття практичних навичок при виконанні практичних робіт, уміння самостійно опрацювати теоретичний матеріал, обґрунтовувати власні думки. Завданням підсумкового контролю (підсумкової залікової роботи) є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, здатності логічно та послідовно розв'язувати практичні задачі комплексно, творчо використовувати накопичені знання.

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою. Результати роботи студентів, впродовж навчального семестру, оцінюються в ході поточного контролю в діапазоні від 1 до 70 балів (включно), а результати підсумкової залікової роботи оцінюються від 1 до 30 балів (включно).

Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи на практичних заняттях – до 50 б;
- виконання поточної контрольної роботи - 20 балів.

Ступінь засвоєння тем для самостійного опрацювання (згідно відповідного переліку у п.6 навчальної програми), перевіряється викладачем шляхом поточного опитування студентів під час захисту практичних робіт.

Виконання поточної контрольної роботи передбачає надання відповідей на теоретичні питання (Частина 1) та виконання практичних завдань (Частина 2).

Частина 1. містить 15 запитань, кожне з яких оцінюється в 1 бал. При цьому :

- максимальна оцінка ставиться у разі наведення повної відповіді на запитання,
- 0,5 балів – у разі часткової відповіді на половину питання,
- 0 балів - є лише спроба відповіді або відповідь відсутня.

Частина 2. включає два завдання. Максимальна кількість отриманих балів – 5.

Перше запитання оцінюється у 3 бали, при цьому :

- максимальна оцінка ставиться у разі наведення повної правильної відповіді на запитання (**побудовано діаграму експлікації земельних угідь**)
- 2 бали – діаграму побудовано, але не точно або не підписано (не зафарбовано) її сектори,
- 1 бал – є спроба виконання завдання.

Друге запитання оцінюється у 2 бали, при цьому :

- максимальна оцінка ставиться у разі наведення повної правильної відповіді на запитання (підписано категорію земель для усіх видів угідь)
- 1 бал – завдання вірно виконане лише на половину,
- 0,5 балів – вірно виконана частина завдання складає менше половини від запропонованого,
- 0 балів - є лише спроба відповіді або відповідь відсутня

Поточна контрольна робота вважається зарахованою, якщо вона оцінена на 10 та більше балів.

Активність та результативність роботи на практичних заняттях. Робочою програмою передбачено виконання 7 практичних робіт. Умовою допуску до підсумкового контролю є виконання не менш ніж 6 практичних робіт.

№ з/п	Назва практичної роботи	Бали
1	Аналіз планово-картографічної документації об'єкта дослідження	10
2	Ілюмінування картографічних матеріалів об'єкта дослідження згідно цільового призначення земель	10
3	Складання контурної експлікації земельних угідь	10
4	Укладання індексно-кадастрової карти	10

Критерії до оцінювання практичних робіт

Практична робота оцінюється у 10 балів, при цьому :

- якість оформлення планово-картографічних матеріалів оцінюється у межах 5 балів;
- повнота і логічність викладу матеріалу оцінюється у межах 5 балів.

Підсумковий контроль являє собою написання екзаменаційної роботи, що оцінюється в 40 балів і складається з двох частин: теоретичної (Частина 1) та практичної (Частина 2).

Частина 1. Містить три блоки запитань. Максимальна кількість балів – 30.

Містить 3 блоки по 5 запитань у кожному.

Кожне запитання оцінюється в 2 бали, при цьому:

- максимальна оцінка ставиться у разі наведення повної правильної відповіді на запитання
- 1 бал – неповна відповідь (вірно виконана частина складає лише половину),
- 0,5 балів – відповідь лише розпочато,
- 0 балів - відповідь відсутня

Частина 2. Містить два блоки. Максимальна кількість отриманих балів – 10

Блок 1. Включає два питання :

Перше запитання оцінюється у 2 бали, при цьому :

- максимальна оцінка ставиться у разі наведення повної правильної відповіді на запитання
- 1 бал – неповна відповідь (вірно виконана частина складає лише половину),
- 0,5 балів – відповідь лише розпочато,
- 0 балів - відповідь відсутня

Друге запитання оцінюється в 3 бали, при цьому :

- максимальна оцінка ставиться у разі наведення повної правильної відповіді на запитання (вірно заповнено усі пропуски в таблиці),
- 2 бали – наявні д 2-х помилок у заповненні таблиці
- 1 бал – завдання вірно виконане лише на половину,
- 0,5 балів – вірно виконана частина завдання складає менше половини від запропонованого,
- 0 балів - є лише спроба відповіді або відповідь відсутня

Блок 2. Одне питання, що оцінюється у 5 балів, при цьому :

- максимальна оцінка ставиться у разі наведення повної і обґрунтованої відповіді на запитання;
- 4 бали – завдання виконане цілком правильно, але є деякі неточності в обґрунтуванні відповіді;
- 3 бали - завдання виконане цілком правильно, але не обґрунтоване,

- 2 бали – завдання виконане частково неправильно – невірно позначено одну з кадастрових зон або невірно обґрунтовано виділення однієї із зон;
- 1 бал - вірно виконана частина завдання складає менше половини від запропонованого,
- 0,5 балів – є лише спроба відповіді

Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни враховує результати поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для екзамену
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендоване методичне забезпечення

1. Основи кадастру. Методичні рекомендації до практичних робіт. / Бубир Н.О., Прядка К.О. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 52 с.

Базова література

1. Закон України «Про Державний земельний кадастр» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; закон від 07.07.2011 № 3613-VI. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/annot/3613-17>

2. Постанова Кабінету міністрів України від 17 жовтня 2012 р. N 1051 «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру» [Електронний ресурс] / Режим доступу - <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=15-93-%EF>

3. Земельний кодекс України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; закон від 25.10.2001 № 2768-III. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

4. Закон України «Про землеустрій» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; закон від 22.05.2003 № 858-IV. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/858-15>.

5. Ступень М.Г. Теоретичні основи державного земельного кадастру: Навч. посібник / М.Г. Ступень, Р.Й. Гулько, О.Я. Микула та ін.: За заг. ред. М.Г. Ступеня. – Львів: Апріорі, 2003. – 341 с.

Допоміжна література

1. Володін М.О. Основи земельного кадастру: Навчальний посібник. – К., 2000. – 320 с.
2. Дехтяренко Ю.Ф. Методичні основи грошової оцінки земель в Україні / Ю.Ф. Дехтяренко, М.Г. Лихогруд, Ю.М. Манцевич, Ю.М. Палеха. — К. : Профі, 2007. — 624 с.
3. Драпіковський О.І. Оцінка земельних ділянок / О.І. Драпіковський, І.Б.Іванова. — К. : ПРИНТ-ЕКСПРЕС, 2004. - 296 с.
4. Третьак А.М. Теоретико-методологічні основи державного земельного кадастру в Україні / Третьак А.М., Панчук О.Я., Другак В.М., Греков Л.Д., Романський М.М., Тарнапольський А.В., Черемшинський М.Д. – К. : ТОВ ЦЗРУ", 2003. – 253 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

Авторські розробки лекційних та практичних робіт, представлених на сайті кафедри фізичної географії та картографії.